

Notat

Frå:

Karina Liøen Frøland

**Økonomisk støtte til fritidsaktivitetar til familiar med lav inntekt
Fritidskort/ Fritidstilskot**

Saknr/Journalnr
20/96/23/4918//KLF

Arkivkode
FA-C11

Dato:
23.05.2023

Oppsummering:

Rådmannen tilrår å etablera ei ordning som kallast Fritidstilskot, der barnefamiliar med lav inntekt kan søkje støtte til fritidsaktivitetar. I prosjektperioden blir det løyvd 700.000,-. Prosjektet går over minimum to år, men kan forlengjast dersom midlane strekk til utover dette.

Saksopplysningar:

Bakgrunn for saka:

For å motverka relativ fattigdom i Samnanger kommune, vedtok kommunestyret i budsjettsaka i desember 2022 (saknr. 079/2022) at rådmannen skulle leggje fram sak til kommunestyremøtet i juni 2023 der det vart gjort ei vurdering av tiltaka fritidskort, varmepumpe og straumstøtte.

Dette notatet tar for seg fritidskort. Å tilby fritidskort til born og unge, er eit av tiltaka som er aktuelle i arbeidet mot relativ fattigdom.

Faktagrunnlag, problemskildring og moglege løysingar:

Eit av tre born som veks opp i relativ fattigdom deltar ikkje i fritidsaktivitetar, og i Noreg er det over 100.000 born som ikkje får moglegheit til å delta på lik linje som andre born.

Det fins mange barrierar som kan hindra born og unge frå å delta i fritidsaktivitetar, for eksempel familieressursar, innvandrarbakgrunn og familien sin økonomi. Tal viser at 27 prosent av bornefamiliane i Noreg seier at dei sjølv, eller nokon i familien, har latt vera å delta på ein fritidsaktivitet på grunn av høg kostnad. Born som veks opp i fattigdom, vil i mange tilfelle heller ikkje etterspørje aktivitetar, då dei veit at foreldra vil kunne ha problem med å følgja opp økonomisk.

Det å veksa opp i ein familie som har lite økonomisk spelerom, påverkar borna i stor grad.

Mange av borna får ikkje delta på lik linje med andre, og går glipp av sosialt fellesskap, mestringskjensle og ny lærdom. Dette påverkar livskvaliteten deira, også i vaksen alder. Det er også teikn på at atferdsproblem hos born kan i stor grad knyttast opp mot fattigdom.

Tiltak som søkjer å overkomma hindringen ved utilstrekkeleg økonomi kan derfor bidra til at fleire born og unge deltar i fritidsaktivitetar, og får ein betre kvardag.

Ved å tilrettelegge for aktivitetar for alle, har resultat vist at fleire av dei som ikkje har vore aktive før, blir det.

Moglege løysingar:

I arbeidet med å bekjempe relativ fattigdom i Samnanger kommune, og sikra at born og unge deltar i fritidsaktivitetar, fins det fleire moglegheiter.

Alternativ 1: FRITIDSKORT

Fleire og fleire kommunar tilbyr etterkvart fritidskortordning, og dette kan også vera ei løysing i Samnanger.

Kva er Fritidskortet og målet med dette?

Fritidskortet er eit personleg gåvekort på ein bestemt sum i året som kun kan brukast til å betala medlemsavgift/kontingent/ inngongspengar for ein eller fleire faste eller sporadiske aktivitetar. Målet med fritidskortet er at det skal bidra til auka deltaking og inkludering, spesielt for dei som fell utanfor.

Det er stor variasjon av kva type aktivitet som inngår i dei ulike fritidskortordningane rundt om i kommunane. Nokon tilbyr kun sporadiske aktivitetar i ordninga, medan andre tilbyr både sporadiske og faste aktivitetar. Med faste fritidsaktivitetar meinast her aktivitetar ein betalar ein årleg kontingent for å delta i, som t.d idrett og kulturskule, medan sporadiske aktivitetar er t.d kino, symjehall o.l.

Det er vanleg å ha ei aldersgrense for bruken av kortet, og nedre aldersgrense varierar frå 0-11 år, og øvre frå 13 og 23 år. Nokon opererer med eigenandel, og øvre grense på kor mykje kortet kan verta nytta. Dei som har øvre grense for bruken, ligg gjennomsnittet på 2.500,- pr barn pr år. I fritidskortordninga som det var mogleg å søkja støtte til frå Bufdir, opererer dei med 1.600-2.000,- pr år.

Alternativ 2: FRITIDSTILSKOT

Ei mogleg løysing på utfordringa er å innvilga fritidstilskot til bornefamiliar med vedvarande lav inntekt i Samnanger. Dette er ei alternativ løysing til fritidskortet, og det er ikkje kjent at andre kommunar gjer det akkurat slik i dag.

Dette fritidstilskotet kan bli innvilga etter søknad, utbetalast to gongar i halvåret, og gå til å dekkja både faste og sporadiske aktivitetar. Familiene forvaltar pengane sjølv, og det kan krevjast kvittering for betalte aktivitetar siste halvår før tilskot til neste halvår blir utbetalt.

I arbeidet med relativ fattigdom i kommunen, er det planlagt å setje inn ein ressurs som skal arbeida spesielt mot målgruppa under eininga Livsmeistring. Det er naturleg at denne personen forvaltar ordninga dersom ein vel å gå for løysinga om å innvilga fritidstilskot.

Denne personen vil også kunne hjelpe familien med andre utfordringar, og fungera som eit førebyggjande tiltak før det går så langt at ein må ta kontakt med andre hjelpeinstansar, som t.d barnevern. I Kristiansand har dei eit prosjekt som heiter Nye mønstre, som har gjeve gode resultat, der familiekoordinatorar går inn og støttar spesielt familiar med lav inntekt. [Kristiansand kommune - Nye mønstre – trygg oppvekst](#). Samnanger kommune ser til dette prosjektet, og ønskjer å læra av dette.

Konkretisering av ordninga:

Følgande kan vere hovudtrekk i ordninga med fritidstilskot:

- Samnanger kommune opprettar ei yting som kallast Fritidstilskot. Familiar med vedvarande lav inntekt kan søkja denne ytinga. Dersom andre er i kontakt med familien, kan dei også søkje på vegne av familien, etter samtykke frå familien.
- Søknadskjema bør vera enkelt, og innhenta opplysningar som:
 - antal medlemmer i husstanden, og alder på borna
 - totalinntekta til familien, og dokumentasjon på dette.
- Kva definisjonen på vedvarande lav inntekt er, og kor grensa skal gå, må utgreiast nærare, då det er fleire enn dei som er på sosialhjelpsnivå som har vedvarande lav inntekt. Som den ordinære barnetrygda i dag, må heller ikkje fritidstilskot bli rekna som inntekt ved utmåling av sosialhjelp.
- Eining for Livsmestring vurderar søknadane, og tek familiar som kvalifiserer for ordninga, inn på ein samtale, der dei blant anna opplyser om vilkåra for å motta fritidstilskot. I løpet av samtalen vil ein også tilby bistand dersom familien har andre utfordringar dei ønskjer hjelp til. Å leva i relativ fattigdom har store innverknader på livet, og det er bevist at å ha trong økonomi knytter seg til ein rekkje problem. T.d atferdsproblem blant born.
- Vilkår må utarbeidast nærare, men kan t.d vera at familien må ein gong i halvåret, dokumentere at midlane er brukt på fritidsaktivitetar. Dersom familien har utfordringar med å nytta midlane til det dei er tenkt til, kan personen som innvilgar midlane, rettleia her, og om nødvendig betala kontingentar direkte. Om nødvendig er det også mogleg å innvilga gåvekort på sporadiske aktivitetar som kino, bowling og liknande for å sikra at midlane blir nytta til aktivitetar. Men i første omgang vil ein arbeida for at familien sjølv skal forvalta desse midlane, for å skapa større sjølvstende og sjølvverd.

Vurderingar og konsekvensar:

Vurderingar:

Fritidskortet er ei etter kvart godt utprøvd ordning, og mange kommunar er fornøgde med dette tiltaket. Nokre kommunar har imidlertid avslutta tiltaket av ulike grunnar.

Det som er fint med fritidskortet, er at alle kan få det, og ikkje berre utsette grupper. Dette er med på å redusera stigmatisering når ein nyttar kortet.

Ulempa med dette er at fritidskortet også går til familiar som ikkje har behov for økonomisk tilskot til fritidsaktivitetar, og at ein då sprer midlane på eit større område enn ein nødvendigvis treng. Ein måte å løysa dette på, kan vera at alle får ein liten rabatt, men at dei som treng det mest får meir tilskot på kortet. Dette vil krevja noko meir administrasjon.

Ved å innvilga eit fritidstilskot, vil ein kunne nå den rette målgruppa direkte, og få meir nytte av midlane ein set inn.

Fritidskortet vil sikra at ein nyttar midlane på fritidsaktivitetar.

Det krev ein del organisering for å få til eit fungerande fritidskort, og erfaringar tilseier at eit godt samarbeid med frivillige lag og næringsliv er heilt avgjerande her.

Det er ikkje alle aktivitetar ein kan nytta fritidskortet på, og mange kommunar har kun faste aktivitetar på kortet, slik som kontingent i fotball, handball o.l. . Då begrensar det seg litt, dersom ein ikkje kan nytta det på sporadiske aktivitetar som kino, symjehall og liknande.

Samnanger har ikkje stort utval når det gjeld sporadiske aktivitetar, slik at for her er det nok mange innbyggjarar som reiser ut av kommunen når dei skal nytta slike tilbod. Å ha eit fritidskort som kan nyttast både lokalt og i andre kommunar kan vera ei utfordring å få til.

Ved å betale ut fritidstilskot direkte til familiane, kan ein risikera at midlane blir benytta på andre område. Personar som lever i relativ fattigdom, har ofte utfordringar med å få endene til å møtast, og det kan vera vanskeleg å prioritere å bruka pengar på fritidsaktivitetar dersom andre meir prekære kostnader gjer seg gjeldande.

På den andre sida kan det å få utbetalt fritidstilskot gje dei større fridom over kva aktivitetar dei skal nytta midlane til, og dei vil også kunne reisa på aktivitetar utanfor kommunen. Dette vil gje dei større spelerom. Nokre kommunar gjev også gåvekort utanom fritidskortet, som kan nyttast på sporadiske aktivitetar. Ulempa då er at det hender at gåvekorta blir liggjande, og går ut på dato før dei får nytta dei. Men dette har også blitt gjort tidligare med suksess her i kommunen, då Sommarklubben ikkje kunne arrangerast pga pandemien. Då fekk sosialtenesta svært gode tilbakemeldingar frå brukarane, ved at dei kunne reisa utanfor kommunen og oppleve nye aktivitetar. Mange valde t.d å reisa i Mikkelparken.

Samnanger kommune ved Eining for Livsmestring planlegg å setja inn ein ressurs som arbeidar spesielt retta mot familiar med lav inntekt.

Ved søknad om fritidstilskot vil kontakt med denne personen bli oppretta, og familiar som ikkje har kontakt med andre hjelpeinstansar som t.d sosialtenesta og/eller barnevernet frå før, vil få moglegheit til å få hjelp med sine utfordringar utan å gå via det ordinære hjelpeapparatet.

Sosialtenesta rapporterer om at dei opplever at terskelen til å ta kontakt med dei, er høg i mange tilfelle, og at dei observerar at det er mange som kunne trengt hjelp med økonomien som ikkje tek kontakt.

Med eit slikt tilbod, blir det ein lavare terskel for å få hjelp, og kommunen når fleire. Ein kan på denne måten nå familiar som treng ekstra oppfølging, som t.d ikkje sosialtenesta og barnevernet hadde nådd.

Økonomi:

I Samnanger bur det 515 born under 18 år i 2023, og 376 i aldersgruppa 6-17 år. (SSB)

Det er mange kommunar som har aldersgrenser ved fritidskortet, og dette varierar, men det kan vera hensiktsmessig å tilby til dei mellom 6-18 år. Det er også ulike satsar kommunane opererer med.

- Dersom kvart born mellom 6-18 år skal få **kr. 800,- pr halvår**, (Bufdir sats) blir summen 300.800,- i halvåret/601.600,- i året.
- Tek ein utgangspunkt i **kr. 1000,- per halvår**, (Bufdir sats) vert utgiftene på kr. 376.000,- for eit halvt år, og 752.000,- for eit heilt år.

- Tek ein utgangspunkt i **kr. 1.250,- pr halvår**, (gjennomsnittsum for kommunar som har fritidskort) vert utgiftene på kr. 470.000,- i halvåret, og 940.000,- i året.

For å administrera ordninga med Fritidskortet, er det truleg mest hensiktsmessig å nytta ei digital teneste, for å gjera det mest mogleg brukarvenleg og minst mogleg byråkratisk. Dette vil imidlertid kosta ein god del, og me har fått prisar på omtrent 80.000, i året på dette. Kommunar som har løysinga sjølv, rapporterer om at det krev ekstra ressursar å følgje opp, fordi det er så mange aktørar involvert.

Vel ein å gå for løysinga om fritidstilskot, med same budsjett som ovanfor på fritidskortet, har ein mellom 600.000,- og 950.000,- å kunna fordela på dei som lever i relativ fattigdom.

Kommunen vår er liten, og det er ikkje mange familiar som lever på denne grensa. Eit estimat er at i Samnanger er det omtrent 30-40 familiar som lever på fattigdomsgrensa, men kor mange det verkeleg er, vil koma tydelegare fram når dei søker fritidstilskot. Tek ein utgangspunkt i å dekkja fritidsaktivitetar med t.d kr. 2.500,- pr år pr born, som er gjennomsnittet kommunane som har fritidskort har lagt seg på, så vil det rekka til mange born i utsette familiar, og over lengre tid.

Kulturskulen kostar omtrent 2.800,- i året, og legg ein seg på denne summen vil ein knapt kunne dekkje det. I tillegg rekk ikkje summen til fleire aktivitetar i løpet av året om det er ønskeleg. Mange born i Samnanger går ofte på fleire aktivitetar enn ein i dag. Det kan difor vera hensiktsmessig å leggja seg på ein større sum pr år.

Set ein av t.d 700.000,- til fritidstilskotsordninga, vil midlane ved denne løysinga halda i kanskje to-tre år versus om ein går for fritidskort, der midlane vil halda i kun eit år.

Dei som mottek sosialhjelp eller har tiltak etter barnevernslova har moglegheit til å kunne få dekkja fritidsutgifter, men den gruppa som ikkje har kontakt med desse instansane har ikkje denne moglegheita i dag. Den beste løysinga vil mogleg vera å ha eit større tak enn 2.500,- pr år pr born, og at ein samkjører ordninga med sosialtenesta og barnevernstenesta, slik at det ikkje blir doble tilskot.

Samnanger kommune har to gongar tidligare søkt om å få støtte til fritidskortordninga, men har fått avslag begge gongane. Det er no i juni igjen moglegheit til å søkja støtte til noko som kallast Fritidskasse, slik at me har moglegheit til å få finansiert noko av ordninga her. Men dette er uvisst pr i dag.

Erfaringar fritidskort:

Vel kommunen å gå for fritidskort, kan desse delast ut via NAV, kulturkontoret, helsestasjon og skulane. Det er ikkje alle som har vedvarande lav inntekt som er i kontakt med NAV, slik at ein får ikkje fanga opp alle der. Skular og helsestasjonen er ofte i kontakt med born og unge, og vil ha god oversikt over kven dei aktuelle brukarane er.

Erfaringar viser at søknadskjema ikkje bør vera byråkratisk, men enkelt og lettfatteleg for både familiane og lag/ skule/helsestasjon/ andre kommunale instansar.

Det å ha ein eigenandel for bruken av fritidskortet, har vist seg har vore ein terskel for bruken. Sjølv om eigenandelen har vore liten, så kan 50,- opplevast som mykje for utsette born og unge.

Lav terskel, gjer at det er lettare for både lag og brukarar å nytta ordninga, noko som gjer det lettare å nå målgruppa.

Det viser seg at fritidskortet har utløyst mykje kreativitet i kommunane som har tilbodet, slik at det er etablert nye faste, jamnlege organiserte aktivitetar der det tidligare var individstyrte, ad-hoc prega og uorganisert aktivitet.

Deltakinga i aktivitetar synk med alderen. Mange i 13-15 årsalderen fell frå organisert aktivitet, og det kan vera vanskeleg å finna ein aktivitet dei vil delta på. I samband med brukarundersøkjinga for den planlagte fleirbrukshallen, kom det fram at mange born og unge ønskjer å trenast på treningssenter. I Samnanger har me «Svettaren», som fleire av dei unge nyttar allereie, og difor kan det vera hensiktsmessig å inkludera dette tilbodet i fritidskortet om ein går for denne løysinga. Mange fritidskort dekkjer ikkje treningssenter i dag.

I Bergen har dei også inkludert ei hytte i fritidskortet sitt, der familiar frå lavinntektstfamiliar kan låna gratis hytte. Det fins moglegheitar for dette også i Samnanger, anten om ein går for fritidskortordninga, eller innvilgar fritidstilskot for familiar med lav inntekt. Frivilligsentralen er i styret for Grønsdalen gamle skulehus, som innehar ein leiligheit som hadde passa til dette. I tillegg er kommunen i dialog med Eviny vedrørande overtaking av Ingeniørhytta ved Svartavatnet, som også kan vera aktuell her. Begge delar treng ein del oppgradering før dette kan realiserast, spesielt Ingeniørhytta, men desse stadene er aktuelle både sommar og vinter. Å tilby gratis ferie, vil vera eit godt tilbod til familiar som elles ikkje har økonomisk spelerom og sjeldan får reisa på ferie. For at ikkje dette berre skal vera hus som nyttast av dei med lavast inntekt, bør desse husa også kunna lånast ut til alle mot ein leigesum.

Konsekvensar:

Anten ein går for fritidskort eller fritidstilskot, vil dette vera med på å auka deltakinga i fritidsaktivitetar og dermed auka livskvaliteten.

- Gjennom idrett kan born og unge få både fysisk aktivitet og leik, i tillegg til at idretten også har ein oppdragarfunksjon
- Fysisk aktivitet har også positive effektar på born og unge si evne til å planleggja og organisera kvardagen, og har gode effektar på læring og konsentrasjon (Helsenorge, 2019). Det kan også ha positive effektar på unge si mentale helse, som igjen kan påverka læring og konsentrasjon.
- Kulturaktivitetar og -opplevelsar kan styrkja born og unge si identitet og moglegheit til å reflektera rundt seg sjølv og samfunnet dei er ein del av (Kulturdepartementet, 2019). Ved å delta på organiserte kultur- og idrettsaktivitetar kan born og unge vidare få varige relasjonar til vaksne rundt seg og andre born og unge i nærmiljøet. Dette kan skapa tryggleik og tilhørse, som kan vera betydningsfull for born og unge sin livskvalitet.
- Fritidsarenaer er sentrale for born si utvikling av sosiale ferdigheiter og forberedar born og unge for samfunnsdeltaking på formelle arenaer seinare i livet. Det er blant anna ein samanheng mellom deltaking i fritidsaktivitetar og det å vera politisk aktiv (Ødegård & Fladmoe, 2017). Evne til å fungera i eit fellesskap og jobba målretta er ikkje berre viktig i ung alder, men også for meistring seinare i livet, og kan potensielt også påverka deltaking i arbeidslivet.
- Betre helse som følgje av fysisk aktivitet, som er den mest utbredte formen for fritidsaktivitet, vil også kunne ha positive effektar i vaksen alder ved at ein får auka arbeidskapasitet (Helsenorge, 2019).

Konklusjon:

Rådmannen si vurdering er at fritidstilskot vil vera det mest hensiktsmessige å tilby i kommunen dag. Dette fordi kommunen har sett eit spesielt fokus på å bekjempe fattigdom, og her når ein målgruppa direkte og godt. Ei slik løysing krev mindre administrasjon enn eit fritidskort, der det er mange partar involvert. Eit fritidskort dekkjer ikkje alle sporadiske aktivitetar som det er naturleg å nytta seg av, når ein bur i ein kommune med få tilbod.

Ein når målgruppa også godt via fritidskortet, men då vil midlane fordelast til mange som nødvendigvis ikkje treng økonomisk bistand for å tilby aktivitetar for borna sine. I tillegg kjem ein i posisjon til å hjelpa dei familiane som treng det – familiar som ein gjerne elles ikkje kjem i kontakt med via hjelpeapparatet.

Ved å setja av 700.000,- til ordninga fritidstilskot, vil borna me ønskjer å nå, få moglegheit til å delta aktivt både i faste og sporadiske fritidsaktivitetar, på lik linje med andre. Dei vil også få moglegheit til å delta i meir enn ein aktivitet.